

Dz.U. 1990 Nr 67 poz. 398

USTAWA

z dnia 27 września 1990 r.

o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej

Rozdział 1
Zasady ogólne

Opracowano na podstawie: tj. Dz.U. z 2000 r. Nr 47, poz. 544, 2002 r. Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, 2003 r. Nr 57, poz. 507, Nr 130, poz. 1188, z 2004 r. Nr 25, poz. 219.

Art. 1.

Ustawa określa zasady i tryb zgłaszania kandydatów i przeprowadzania wyborów oraz warunki ważności wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 2.

Wybory są powszechne; prawo wybierania ma każdy obywatel polski, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat.

Art. 3.

Nie mają prawa wybierania osoby:

- 1) pozbawione praw publicznych prawomocnym orzeczeniem sądu,
- 2) pozbawione praw wyborczych prawomocnym orzeczeniem Trybunału Stanu,
- 3) ubezwłasnowolnione prawomocnym orzeczeniem sądu.

Art. 4.

Wybory są równe; wyborcy biorą udział w wyborach na równych zasadach.

Art. 5.

Wybory są bezpośrednie; wyborcy wybierają Prezydenta Rzeczypospolitej bezpośrednio; głosować można tylko osobiście.

Art. 6.

Wybory odbywają się w tajnym głosowaniu; w lokalu wyborczym muszą znajdować się miejsca zapewniające tajność głosowania; kartę do głosowania wrzuca się do opieczetowanej urny wyborczej.

Art. 7.

1. Wybory zarządza Marszałek Sejmu nie wcześniej niż na 7 miesięcy i nie później niż na 6 miesięcy przed upływem kadencji urzędującego Prezydenta Rzeczypospolitej i wyznacza ich datę na dzień wolny od pracy przypadający nie wcześniej niż na 100 dni i nie później niż na 75 dni przed upływem kadencji urzędującego Prezydenta Rzeczypospolitej.
2. W razie opróżnienia urzędu Prezydenta Rzeczypospolitej Marszałek Sejmu zarządza wybory nie później niż w czternastym dniu po opróżnieniu urzędu i wyznacza datę wyborów na dzień wolny od pracy przypadający w ciągu 60 dni od dnia zarządzenia wyborów.

Art. 8.

1. Marszałek Sejmu zarządza, w drodze postanowienia, wybory Prezydenta Rzeczypospolitej i wyznacza ich datę zgodnie z art. 7. Postanowienie Marszałka Sejmu podaje się do publicznej wiadomości i ogłasza w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej najpóźniej w 3 dniu od dnia zarządzenia wyborów.
2. W postanowieniu, o którym mowa w ust. 1, Marszałek Sejmu, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, określa dni, w których upływają terminy wykonania czynności wyborczych przewidzianych w ustawie (kalendarz wyborczy).

Art. 8a.

1. Prezydent Rzeczypospolitej jest wybierany na pięcioletnią kadencję i może być ponownie wybrany tylko raz.
2. Nowo wybrany Prezydent Rzeczypospolitej składa przysięgę wobec Zgromadzenia Narodowego w ostatnim dniu urzędowania ustępującego Prezydenta Rzeczypospolitej.
3. Ustępujący Prezydent Rzeczypospolitej kończy urzędowanie z chwilą złożenia przysięgi przez nowo wybranego Prezydenta Rzeczypospolitej.
4. Prezydent Rzeczypospolitej wybrany w wyborach, o których mowa w art. 7 ust. 2, składa przysięgę wobec Zgromadzenia Narodowego w terminie 7 dni od stwierdzenia ważności wyborów.
5. Prezydent Rzeczypospolitej obejmuje urząd po złożeniu przysięgi.

Art. 8b.

1. Jeżeli w wyborach, o których mowa w art. 7, żaden z kandydatów na Prezydenta Rzeczypospolitej nie uzyska więcej niż połowę ważnie oddanych głosów, czternastego dnia po pierwszym głosowaniu przeprowadza się ponowne głosowanie.
2. W ponownym głosowaniu wyboru dokonuje się spośród dwóch kandydatów, którzy w pierwszym głosowaniu otrzymali największą liczbę głosów.
3. Jeżeli którykolwiek z dwóch kandydatów, o których mowa w ust. 2, wycofa zgodę na kandydowanie, utraci prawo wyborcze lub umrze, w jego miejsce do wyborów w ponownym głosowaniu dopuszcza się kandydata, który otrzymał kolejno największą liczbę głosów w pierwszym głosowaniu. W takim wypadku datę ponownego głosowania odracza się o dalszych 14 dni.

4. Za wybranego na urząd Prezydenta Rzeczypospolitej w ponownym głosowaniu uznaje się tego kandydata, który otrzymał więcej głosów.
5. W wypadku, o którym mowa w ust. 3, Państwowa Komisja Wyborcza niezwłocznie informuje, w drodze uchwały, o dopuszczeniu nowego kandydata do wyborów w ponownym głosowaniu oraz podaje do publicznej wiadomości datę przeprowadzenia ponownego głosowania.

Art. 8c.

1. Jeżeli w wyborach, o których mowa w art. 7 i art. 8b, głosowanie miałyby być przeprowadzone tylko na jednego kandydata Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza ten fakt w drodze uchwały, którą przekazuje Marszałkowi Sejmu, podaje do publicznej wiadomości i ogłasza w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Marszałek Sejmu ponownie zarządza wybory nie później niż w 14 dniu od dnia ogłoszenia uchwały Państwowej Komisji Wyborczej w Dzienniku Ustaw. Przepisy art. 7 ust. 2 i art. 8 stosuje się odpowiednio.
3. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w wypadku braku kandydatów.

Rozdział 2

Komisje wyborcze

Art. 9.

Wybory przeprowadzają:

- 1) Państwowa Komisja Wyborcza utworzona na podstawie odrębnych przepisów,
- 2) okręgowe komisje wyborcze,
- 3) obwodowe komisje wyborcze.

Art. 10.

1. Do zadań Państwowej Komisji Wyborczej należy:
  - 1) sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem przepisów prawa wyborczego,
  - 2) rejestrowanie kandydatów na Prezydenta Rzeczypospolitej i ogłaszanie danych o kandydatach umieszczonych na liście kandydatów,
  - 3) zarządzenie druku kart do głosowania,
  - 4) powoływanie okręgowych komisji wyborczych,
  - 5) rozpatrywanie skarg na działalność okręgowych komisji wyborczych,
  - 6) ustalanie wyników głosowania i wyniku wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej,
  - 7) ogłaszanie wyników głosowania i wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej,
  - 7a) wykonywanie innych zadań przewidzianych w ustawach.
2. Państwowa Komisja Wyborcza określa terytorialny zasięg działania okręgowych komisji wyborczych oraz ich siedziby.
3. Państwowa Komisja Wyborcza wydaje wytyczne wiążące komisje wyborcze niższego stopnia oraz wyjaśnienia dla organów administracji rządowej i orga-

**pkt 8 w ust. 1 w art.
10 skreślony**

nów jednostek samorządu terytorialnego, a także podległych im jednostek organizacyjnych wykonujących zadania związane z przeprowadzeniem wyborów.

4. Państwowa Komisja Wyborcza uchyla uchwały okręgowych komisji wyborczych podjęte z naruszeniem prawa lub niezgodne z jej wytycznymi i przekazuje sprawę właściwej komisji do ponownego rozpoznania bądź podejmuje rozstrzygnięcie w sprawie.
5. Państwowa Komisja Wyborcza może na czas wyborów utworzyć swoją inspekcję i określić jej zadania. Do osób powołanych w skład inspekcji stosuje się odpowiednio przepisy art. 19 ust. 1 i 3-5.
6. Państwowa Komisja Wyborcza podejmuje uchwały w zakresie swoich ustawowych uprawnień.

Art. 11.

Do zadań okręgowej komisji wyborczej, na obszarze należącym do jej właściwości terytorialnej, należy:

- 1) sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem przepisów prawa wyborczego przez obwodowe komisje wyborcze,
- 2) zapewnienie wykonania zadań wyborczych we współdziałaniu z wojewodą i organami jednostek samorządu terytorialnego,
- 3) rozpatrywanie skarg na działalność obwodowych komisji wyborczych,
- 4) zapewnienie dostarczenia kart do głosowania obwodowym komisjom wyborczym,
- 5) ustalanie zbiorczych wyników głosowania na kandydatów na Prezydenta Rzeczypospolitej i przekazanie ich wraz z protokołami obwodowych komisji wyborczych do Państwowej Komisji Wyborczej,
- 6) wykonywanie innych zadań przewidzianych ustawą lub zleconych przez Państwową Komisję Wyborczą.

Art. 13.

Do zadań obwodowych komisji wyborczych należy:

art. 12 skreślony

- 1) przeprowadzenie głosowania w obwodzie,
- 2) czuwanie w dniu wyborów nad przestrzeganiem przepisów prawa wyborczego w miejscu i w czasie głosowania,
- 3) ustalanie wyników głosowania w obwodzie i przesłanie ich właściwej okręgowej komisji wyborczej.

Art. 15.

1. Okręgowe komisje wyborcze powołuje Państwowa Komisja Wyborcza najpóźniej w 45 dniu przed dniem wyborów.
2. W skład okręgowej komisji wyborczej wchodzi 5 sędziów, w tym 4 sędziów zgłoszonych przez Ministra Sprawiedliwości oraz z urzędu, jako jej przewodniczący, wojewódzki komisarz wyborczy lub zastępca wojewódzkiego komisarza wyborczego, powoływani na podstawie odrębnych przepisów. W skład komisji może być powołany sędzia w stanie spoczynku.

art. 14 skreślony

3. W razie braku możliwości pełnienia funkcji przewodniczącego komisji przez wojewódzkiego komisarza wyborczego lub jego zastępcę komisja wybiera przewodniczącego ze swego grona. W takim wypadku Minister Sprawiedliwości zgłasza do składu komisji 5 sędziów.
- 3a. Komisja na pierwszym posiedzeniu wybiera spośród siebie zastępcę przewodniczącego komisji oraz powołuje sekretarza komisji. Na sekretarza powołuje się kierownika właściwej miejscowo jednostki Krajowego Biura Wyborczego bądź osobę przez niego wskazaną. Sekretarz uczestniczy w pracach komisji z głosem doradczym.
4. Składy komisji podaje się niezwłocznie do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty.

Art. 16.

1. Obwodową komisję wyborczą, w składzie od 5 do 9 osób, powołuje najpóźniej w 21 dniu przed dniem wyborów wójt (burmistrz, prezydent miasta). Kandydatów do komisji zgłaszają spośród wyborców danej gminy pełnomocnicy komitetów wyborczych lub upoważnione przez nich osoby. Z urzędu w skład komisji wchodzi, jako jej członek, osoba wskazana przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) spośród pracowników samorządowych gminy lub gminnych jednostek organizacyjnych.
2. Do składu obwodowej komisji wyborczej zgłasza się po jednym kandydacie komitetu wyborczego najpóźniej w 30 dniu przed dniem wyborów. W wypadku większej liczby zgłoszonych kandydatów, niż wynosi skład komisji, skład komisji ustala się w drodze publicznego losowania przeprowadzonego przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta).
3. Jeżeli liczba kandydatów zgłoszonych w trybie, o którym mowa w ust. 1, jest mniejsza od ustawowego minimalnego składu komisji, uzupełnienia składu komisji dokonuje wójt (burmistrz, prezydent miasta) spośród kandydatów dodatkowo zgłoszonych przez pełnomocników komitetów wyborczych w ciągu 3 dni po upływie terminu określonego w ust. 2.
4. Jeżeli mimo przedłużenia terminu liczba zgłoszonych kandydatów jest mniejsza od ustawowego minimalnego składu komisji, uzupełnienia składu komisji dokonuje wójt (burmistrz, prezydent miasta) spośród wyborców.
5. Sposób zgłaszania kandydatów, wzór zgłoszenia oraz szczegółowe zasady powoływania obwodowych komisji wyborczych, w tym tryb przeprowadzenia losowania określa, na wniosek Państwowej Komisji Wyborczej, w drodze rozporządzenia, minister właściwy do spraw administracji publicznej.
6. Obwodowe komisje wyborcze w obwodach głosowania utworzonych na polskich statkach morskich, o których mowa w art. 23 ust. 4, i za granicą powołują spośród wyborców odpowiednio kapitanowie tych statków oraz konsulowie. Tryb i termin powoływania tych komisji ustala, na wniosek Państwowej Komisji Wyborczej, w drodze rozporządzenia, odpowiednio minister właściwy do spraw gospodarki morskiej oraz minister właściwy do spraw zagranicznych.
7. Obwodowa komisja wyborcza na pierwszym posiedzeniu wybiera spośród siebie przewodniczącego i jego zastępcę. Skład komisji podaje się do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty.
8. Funkcji przewodniczącego i zastępcy przewodniczącego obwodowej komisji wyborczej nie może pełnić osoba wskazana do składu komisji przez wójta (bur-

mistrza, prezydenta miasta) spośród pracowników samorządowych gminy lub gminnych jednostek organizacyjnych.

9. W obwodach głosowania dla wyborców przebywających w zakładach karnych lub aresztach śledczych w skład komisji wchodzi, jako jej członek, osoba wskazana przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) spośród pracowników zakładów karnych lub aresztów śledczych.

Art. 17.

Państwowa Komisja Wyborcza ustala regulaminy okręgowych i obwodowych komisji wyborczych, określając w nich w szczególności tryb pracy komisji i sposób wykonywania zadań.

Art. 18.

Państwowa Komisja Wyborcza ustala:

- 1) wzory pieczęci komisji wyborczych,
- 2) wzory protokołów głosowania,
- 3) wzór protokołu o wynikach głosowania,
- 4) wzór karty do głosowania.

Art. 19.

1. Członkom komisji wyborczych przysługują:

- 1) diety i zwrot kosztów podróży,
- 2) zryczałtowane diety za czas związany z przeprowadzeniem głosowania oraz ustaleniem wyników głosowania

na zasadach i w wysokości określonych przez ministra właściwego do spraw administracji publicznej w drodze rozporządzenia, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej.

2. Członkom Państwowej Komisji Wyborczej, wojewódzkim komisarzom wyborczym i zastępcom wojewódzkich komisarzy wyborczych nie przysługują zryczałtowane diety, o których mowa w ust. 1 pkt 2.
3. W związku z wykonywaniem zadań członka obwodowej komisji wyborczej przysługuje mu do 5 dni zwolnienie od pracy z zachowaniem prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego oraz uprawnień ze stosunku pracy, z wyjątkiem prawa do wynagrodzenia.
4. Osoby wchodzące w skład komisji wyborczych korzystają z ochrony prawnej przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych i ponoszą odpowiedzialność jak funkcjonariusze publiczni.
5. Osobom wchodzącym w skład komisji wyborczych, które uległy wypadkowi w czasie wykonywania zadań tych komisji albo w drodze do miejsca lub z miejsca ich wykonywania, przysługuje odszkodowanie w wysokości i na zasadach określonych dla pracowników w przepisach o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Odszkodowanie wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych, a postępowanie powypadkowe prowadzi kierownik właściwej miejscowo jednostki organizacyjnej Krajowego Biura Wyborczego

Art. 20.

1. Zmiany w składzie okręgowej komisji wyborczej następują wskutek:
  - 1) zrzeczenia się członkostwa,
  - 2) wniosku zgłoszonego przez Ministra Sprawiedliwości,
  - 3) śmierci członka komisji.
2. Uzupełnienie składu komisji następuje w trybie przepisów o jej powołaniu.

Art. 20a.

Zmiany i uzupełnienia w składzie obwodowej komisji wyborczej następują w trybie przepisów o jej powołaniu.

Art. 20b.

Okręgowe i obwodowe komisje wyborcze rozwiązuje Państwowa Komisja Wyborcza po wykonaniu ich ustawowych zadań.

Art. 21.

1. Obsługę Państwowej Komisji Wyborczej i okręgowych komisji wyborczych zapewnia Krajowe Biuro Wyborcze, utworzone na podstawie odrębnych przepisów.
2. Obsługę i techniczno-materialne warunki pracy obwodowych komisji wyborczych zapewnia, jako zadanie zlecone gminy, wójt lub burmistrz (prezydent miasta).
3. Obowiązki przewidziane w ust. 2 dotyczą odpowiednio kapitanów polskich statków morskich oraz konsulów.

Art. 21a.

1. Jednostki organizacyjne sprawujące trwałe zarząd nieruchomości państwowych i komunalnych są obowiązane udostępnić bezpłatnie pomieszczenia wskazane przez marszałka województwa (bądź wojewodę), starostę i wójta (burmistrza, prezydenta miasta) z przeznaczeniem na siedziby okręgowych komisji wyborczych oraz obwodowych komisji wyborczych.
2. Na siedziby komisji wyborczych można również wyznaczać pomieszczenia innych podmiotów niż wymienione w ust. 1, po uprzednim porozumieniu z zarządzającymi tymi pomieszczeniami.

Rozdział 3**Obwody głosowania****Art. 22.**

1. Głosowanie w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej przeprowadza się w stałych obwodach głosowania utworzonych na obszarze gminy na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 lipca 1998 r. - Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz.U. Nr 95, poz. 602 i Nr 160, poz. 1060), z uwzględnieniem przepisów ust. 3 i 4.

2. Zmian w podziale na obwody głosowania, jeżeli konieczność taka wynika ze zmian granic gminy lub zmiany liczby mieszkańców w gminie dokonuje się na zasadach i w trybie ustawy, o której mowa w ust. 1, najpóźniej w 45 dniu przed dniem wyborów.
3. Tworzy się obwody głosowania w szpitalach, zakładach pomocy społecznej, jeżeli w dniu wyborów będzie w nich przebywać co najmniej 50 wyborców, a gdy liczba wyborców byłaby mniejsza wówczas można utworzyć obwód głosowania po zasięgnięciu opinii kierownika szpitala lub zakładu pomocy społecznej.
4. Tworzy się obwody głosowania dla wyborców przebywających w zakładach karnych i aresztach śledczych oraz w oddziałach zewnętrznych tych zakładów i aresztów. Nieutworzenie takiego obwodu jest możliwe wyłącznie w uzasadnionych wypadkach na wniosek kierownika zakładu karnego lub aresztu.
5. Rada gminy na wniosek wójta (burmistrza, prezydenta miasta) tworzy obwody głosowania, o których mowa w ust. 3 i 4, ustala ich numery, granice oraz siedziby obwodowych komisji wyborczych. Utworzenie tych obwodów następuje najpóźniej w 45 dniu przed dniem wyborów.
6. Po bezskutecznym upływie terminu, o którym mowa w ust. 5, czynności wymienionych w tym przepisie dokonuje właściwy wojewoda najpóźniej w 42 dniu przed dniem wyborów.

Art. 23.

1. Tworzy się obwody głosowania dla obywateli polskich przebywających za granicą.
2. Obwody, o których mowa w ust. 1, tworzy, w drodze rozporządzenia, minister właściwy do spraw zagranicznych, po porozumieniu z Państwową Komisją Wyborczą, wyznaczając siedziby obwodowych komisji wyborczych. Wyniki głosowania w tych obwodach przekazywane są okręgowej komisji wyborczej właściwej dla gminy Warszawa-Centrum.
3. Tworzy się obwody głosowania dla wyborców przebywających na polskich statkach morskich, które znajdują się w podróży w okresie obejmującym dzień wyborów, jeżeli przebywa na nich co najmniej 15 wyborców i jeżeli istnieją możliwości przekazania właściwej okręgowej komisji wyborczej wyników głosowania niezwłocznie po jego zakończeniu.
4. W rozumieniu niniejszej ustawy polskim statkiem morskim jest statek będący w całości własnością polskiego armatora mającego siedzibę w kraju, podnoszący polską banderę i dowodzony przez polskiego kapitana.
5. Obwody głosowania, o których mowa w ust. 3, tworzy, w drodze rozporządzenia, minister właściwy do spraw gospodarki morskiej, po porozumieniu z Państwową Komisją Wyborczą, na wniosek armatora zgłoszony najpóźniej w 30 dniu przed dniem wyborów. Wyniki głosowania z tych obwodów przekazywane są okręgowej komisji wyborczej właściwej dla siedziby armatora.

Art. 24.

1. Informacje o numerach i granicach obwodów głosowania oraz siedzibach obwodowych komisji wyborczych podaje do wiadomości publicznej przez rozplakotowanie wójt (burmistrz, prezydent miasta) najpóźniej 35 dni przed dniem wyborów.

2. Obowiązek, o którym mowa w ust. 1, w odniesieniu do obwodów głosowania utworzonych za granicą ciąży na konsulach. Wykonanie tego obowiązku powinno nastąpić najpóźniej w 21 dniu przed dniem wyborów.
3. O utworzeniu obwodu głosowania na statku kapitan statku zawiadamia wyborców.

Rozdział 4

Spis wyborców

Art. 25.

art. 28 skreślony

1. Osoby, którym przysługuje prawo wybierania, wpisuje się do spisu wyborców.
2. Wyborca może być wpisany tylko do jednego spisu wyborców.

Art. 26.

1. Spis wyborców obejmuje osoby, o których mowa w art. 2, według ich miejsca zamieszkania.
2. W spisie wyborców wymienia się nazwisko i imiona, imię ojca, datę urodzenia i adres zamieszkania wyborcy.
3. Spis wyborców sporządza się w urzędzie gminy jako zadanie zlecone gminie.

Art. 27.

1. Spis wyborców sporządza się w 2 egzemplarzach oddzielnie dla każdego obwodu głosowania, na podstawie stałego rejestru wyborców w gminie prowadzonego na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 28 maja 1993 r. - Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 45, poz. 205, z 1995 r. Nr 132, poz. 640, z 1997 r. Nr 47, poz. 297, Nr 70, poz. 443, Nr 88, poz. 554, Nr 98, poz. 604, Nr 121, poz. 770 i Nr 141, poz. 943 oraz z 1999 r. Nr 49, poz. 483).
2. Spis, o którym mowa w ust. 1, sporządza się najpóźniej na 14 dni przed dniem wyborów. Jeden egzemplarz spisu przekazuje się w przeddzień głosowania przewodniczącemu właściwej obwodowej komisji wyborczej.

Art. 27a.

1. Spis wyborców w szpitalach, w zakładach pomocy społecznej oraz w zakładach karnych i w aresztach śledczych, a także w oddziałach zewnętrznych tych zakładów i aresztów sporządza się na podstawie wykazów osób, które będą w nich przebywać w dniu wyborów.
2. Wykazy osób, o których mowa w ust. 1, kierownicy jednostek przekazują do urzędu gminy najpóźniej w 10 dniu przed dniem wyborów.
3. O wpisaniu do spisu wyborców osób, o których mowa w ust. 1, zawiadamia się urząd gminy właściwy ze względu na miejsce ich stałego zamieszkania.

Art. 29.

Minister właściwy do spraw administracji publicznej, na wniosek Państwowej Komisji Wyborczej, określi, w drodze rozporządzenia, sposób sporządzenia spisu wybor-

ców ustalając wzór spisu, metody jego aktualizacji z uwzględnieniem ponownego głosowania, wzory wykazów osób przebywających w szpitalach, zakładach opieki społecznej, zakładach karnych i aresztach śledczych, w których utworzono obwody głosowania, wzór zawiadomienia o dopisaniu wyborcy do spisu w innym obwodzie głosowania, wzory oraz sposób wydawania zaświadczeń o prawie do głosowania.

Art. 30.

Osoby pozbawione prawa wybierania wykreśla się ze spisu wyborców.

Art. 31.

1. Wyborca przebywający czasowo na obszarze gminy w okresie obejmującym dzień wyborów jest dopisywany do spisu wyborców na własny wniosek, wniesiony najpóźniej w 10 dniu przed dniem wyborów.
2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do wyborcy nigdzie nie zamieszkałego, przebywającego na obszarze gminy.

Art. 32.

1. Żołnierze pełniący zasadniczą lub okresową służbę wojskową oraz pełniący służbę w charakterze kandydatów na żołnierzy zawodowych lub odbywający ćwiczenia i przeszkolenie wojskowe, a także ratownicy odbywający zasadniczą służbę w obronie cywilnej poza miejscem stałego zamieszkania są dopisywani, na swój wniosek, do wybranego przez nich spisu wyborców, sporządzonego dla miejscowości, w której odbywają służbę. Wniosek składa się między 21 a 14 dniem przed dniem wyborów, chyba że osoby, o których mowa w zdaniu pierwszym, przybyły do miejsca ich aktualnego zakwaterowania po tym terminie. We wniosku podaje się nazwisko i imiona, imię ojca, datę urodzenia, numer ewidencyjny PESEL i adres zamieszkania wyborcy.
2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio wobec policjantów z jednostek skoszarowanych, funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej oraz Służby Więziennej pełniących służbę w systemie skoszarowanym.
3. Dowódcy jednostek wojskowych, komendanci oddziałów obrony cywilnej i dowódcy jednostek policyjnych oraz przełożeni funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej oraz Służby Więziennej są obowiązani zapewnić odpowiednio żołnierzom, ratownikom, policjantom i funkcjonariuszom wykonanie uprawnień wynikających z przepisu ust. 1.
4. Minister Obrony Narodowej, minister właściwy do spraw wewnętrznych oraz Minister Sprawiedliwości, każdy w zakresie swojej właściwości, po porozumieniu z Państwową Komisją Wyborczą, określają sposób realizacji obowiązków, o których mowa w ust. 3, uwzględniając konieczność zapewnienia wyborcom, o których mowa w ust. 1 i 2, wykonywania funkcji członków obwodowych komisji wyborczych i mężów zaufania.

Art. 32a.

O dopisaniu do spisu wyborców osób, o których mowa w art. 31 ust. 1 i art. 32 ust. 1 i 2, zawiadamia się urząd gminy właściwy ze względu na miejsce ich stałego zamieszkania.

Art. 33.

1. Wyborca zmieniający miejsce pobytu przed dniem wyborów otrzymuje na swoje żądanie, przed sporządzeniem spisu wyborców - na podstawie rejestru wyborców, a po sporządzeniu spisu wyborców - na podstawie spisu wyborców, dwa zaświadczenia: o prawie do głosowania w dniu pierwszego głosowania oraz o prawie do głosowania w dniu ponownego głosowania.
2. Wyborca zmieniający miejsce pobytu po dniu pierwszego głosowania a przed ponownym głosowaniem otrzymuje na swoje żądanie zaświadczenie o prawie do głosowania w dniu ponownego głosowania.
3. Zaświadczenia, o których mowa w ust. 1 i 2, wydaje urząd gminy.
4. Przepis ust. 3 stosuje się odpowiednio do kapitanów polskich statków morskich i konsulów, którzy sporządzili spisy wyborców.

Art. 34.

Organ, który sporządził spis wyborców, skreśla ze spisu osoby:

- 1) którym wydano zaświadczenia o prawie do głosowania,
- 2) o których otrzymał urzędowe zawiadomienie w sprawie wpisania do spisu w innym obwodzie głosowania.

Art. 35.

1. Wyborcy przebywający na polskich statkach morskich znajdujących się w podróży w dniu wyborów wpisywani są do spisu wyborców sporządzanego przez kapitanów statków.
2. Wpisu dokonuje się na podstawie wniosku wyborcy, zgłoszonego najpóźniej 3 dni przed dniem wyborów. Wniosek powinien zawierać nazwisko i imiona, imię ojca, datę urodzenia oraz adres zamieszkania.
3. Minister właściwy do spraw gospodarki morskiej, po porozumieniu z Państwową Komisją Wyborczą, określi, w drodze rozporządzenia, sposób sporządzania i aktualizacji spisu wyborców, o którym mowa w ust. 1, z uwzględnieniem okresu między dniem pierwszego głosowania a dniem ponownego głosowania.

Art. 36.

1. Wyborcy przebywający za granicą i posiadający ważne polskie paszporty wpisywani są do spisu wyborców sporządzanego przez właściwego terytorialnie konsula.
2. Wpisu dokonuje się na podstawie osobistego zgłoszenia wniesionego ustnie, pisemnie, telefonicznie, telegraficznie lub telefaksem. Zgłoszenie powinno zawierać nazwisko i imiona, imię ojca, datę urodzenia oraz miejsce pobytu wyborcy, numer ważnego polskiego paszportu, a także miejsce i datę jego wydania. Zgłoszenia można dokonać najpóźniej 3 dnia przed dniem wyborów.
3. Minister właściwy do spraw zagranicznych, po porozumieniu z Państwową Komisją Wyborczą, określi, w drodze rozporządzenia, sposób sporządzania i aktualizacji spisu wyborców, o którym mowa w ust. 1, z uwzględnieniem okresu między dniem pierwszego głosowania a dniem ponownego głosowania.

Art. 37.

1. Spis wyborców jest udostępniany do wglądu w urzędzie gminy lub w siedzibie organu, który spis sporządził.
2. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) lub organ, który sporządził spis wyborców, powiadamia wyborców, w sposób zwyczajowo przyjęty, o sporządzeniu spisu oraz o miejscu i czasie jego udostępniania.

Art. 38.

1. W okresie udostępniania spisu do wglądu każdy może wnieść do organu, który sporządził spis wyborców, reklamację w sprawie nieprawidłowości sporządzenia spisu.
2. Reklamację wnosi się pisemnie bądź ustnie do protokołu.
3. Reklamację rozpatruje się w ciągu 48 godzin od daty jej wniesienia.
4. W wyniku rozpatrzenia reklamacji organ, który sporządził spis wyborców:
  - 1) uzupełnia lub prostuje spis bądź
  - 2) skreśla ze spisu osobę, której reklamacja dotyczy, doręczając jej decyzję wraz z uzasadnieniem, bądź
  - 3) pozostawia reklamację bez uwzględnienia, doręczając reklamującemu decyzję wraz z uzasadnieniem.

Art. 39.

1. Na decyzję nie uwzględniającą reklamacji lub powodującą skreślenie ze spisu wyborców reklamujący bądź osoba skreślona ze spisu wyborców może wnieść, w terminie 3 dni od daty doręczenia decyzji, skargę do sądu rejonowego właściwego ze względu na miejsce sporządzenia spisu. Do skargi należy dołączyć zażaloną decyzję.
2. Sąd rozpatruje sprawę w postępowaniu nieprocesowym w składzie jednego sędziego w terminie 3 dni od daty wniesienia skargi. Postanowienie sądu doręcza się osobie, która wniosła skargę, oraz organowi, który sporządził spis. Od postanowienia sądu nie przysługują środki odwoławcze.
3. Reklamacje w sprawach spisu wyborców dotyczącego osób, o których mowa w art. 35 ust. 1 i art. 36 ust. 1, rozpatrują odpowiednio kapitan statku oraz konsul. Decyzje podjęte w tych sprawach są ostateczne.

Art. 39a.

Obwodowa komisja wyborcza dopisuje w dniu głosowania do spisu wyborców:

- 1) osobę przedkładającą zaświadczenie o prawie do głosowania, dołączając zaświadczenie do spisu,
- 2) osobę pominiętą w spisie, jeżeli udokumentuje, iż stale zamieszkuje na terenie obwodu głosowania, a urząd gminy potwierdzi, że nie otrzymał zawiadomienia o utracie przez nią prawa wybierania,
- 3) obywatela polskiego stale zamieszkującego za granicą, na podstawie ważnego polskiego paszportu, odnotowując numer paszportu oraz miejsce i datę jego wydania w rubryce spisu „uwagi”. Po dopisaniu obywatela polskiego zamieszkałego za granicą do spisu obwodowa komisja umieszcza w pasz-

porcie na ostatniej wolnej stronie, przeznaczonej na adnotacje wizowe, od-
cisk swojej pieczęci i wpisuje datę głosowania.

Rozdział 5

Zgłaszanie kandydatów na Prezydenta Rzeczypospolitej

Art. 40.

1. Kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej zgłasza co najmniej 100 000 oby-
wateli mających prawo wybierania do Sejmu. Zgłoszenie musi być poparte pod-
pisami zgłaszających.
3. Kandydatów na Prezydenta Rzeczypospolitej można zgłaszać najpóźniej w 45
dniu przed dniem wyborów.

Art. 40a.

1. Obywatele w liczbie co najmniej 15 tworzą komitet wyborczy, zwany dalej
„komitetem”, w celu zgłoszenia kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej i
prowadzenia kampanii wyborczej, na zasadzie wyłączności, na jego rzecz.
2. Utworzenie komitetu wymaga:
  - 1) pisemnej zgody kandydata na kandydowanie w wyborach,
  - 2) pisemnej zgody kandydata na utworzenie jego komitetu.
3. Kandydat może udzielić zgody, o której mowa w ust. 2, tylko jednemu komite-
towi.
4. Zgoda kandydata na kandydowanie w wyborach powinna zawierać imię (imio-
na), nazwisko i wiek kandydata, a także wskazanie jego ewentualnej przynależ-
ności do partii politycznej. Zgoda powinna ponadto zawierać numer ewidencyj-
ny PESEL kandydata oraz informację o udokumentowanym wykształceniu, wy-
konywanym zawodzie i miejscu (zakładzie) pracy, a także o miejscu zamieszka-
nia kandydata. Zgodę na kandydowanie kandydat opatruje datą i własnoręcznym
podpisem.
5. Wyrażając zgodę na kandydowanie w wyborach kandydat składa Państwowej
Komisji Wyborczej oświadczenie, o którym mowa w art. 6 ust. 1 ustawy z dnia
11 kwietnia 1997 r. o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa
państwa lub współpracy z nimi w latach 1944-1990 osób pełniących funkcje pu-
bliczne (Dz.U. z 1999 r. Nr 42, poz. 428, Nr 57, poz. 618, Nr 62, poz. 681 i Nr
63, poz. 701).
6. Komitet działa pod nazwą „Komitet wyborczy kandydata na Prezydenta Rze-
czypospolitej Polskiej ..... (imię i nazwisko kandydata)”.
7. Obywatele, o których mowa w ust. 1, oświadczają na piśmie o utworzeniu ko-
mitetu, podając swoje imiona i nazwiska, adresy zamieszkania i numery ewiden-
cyjne PESEL oraz ustanawiają pełnomocnika komitetu, zwanego dalej „pełno-
mocnikiem”, który działa w imieniu i na rzecz komitetu, a także pełnomocnika
finansowego, o którym mowa w art. 84b. Przyjęcie pełnomocnictwa potwierdza
się podpisem.
8. Można być pełnomocnikiem tylko jednego komitetu. Pełnomocnikiem nie może
być kandydat na Prezydenta Rzeczypospolitej.

ust. 2 w art. 40 skre-
ślony

Art. 40b.

1. Państwowa Komisja Wyborcza przekazuje niezwłocznie oświadczenie kandydata, o którym mowa w art. 40a ust. 5, Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie. Sąd wszczyną postępowanie lustracyjne z urzędu.
2. W wypadku uprzedniego złożenia oświadczenia, o którym mowa w art. 40a ust. 5, w związku z kandydowaniem na funkcję publiczną, z którą związany był obowiązek złożenia takiego oświadczenia, kandydat na Prezydenta Rzeczypospolitej informuje na piśmie o tym Państwową Komisję Wyborczą.

Art. 40c.

1. Po zebraniu, zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 41 ust. 1 pkt 3, co najmniej 1000 podpisów obywateli mających prawo wybierania do Sejmu i popierających kandydata, pełnomocnik zgłasza Państwowej Komisji Wyborczej komitet do zarejestrowania. Podpisy, o których mowa w zdaniu pierwszym, stanowią część wymaganej liczby 100 000 podpisów obywateli popierających kandydata.
2. W zgłoszeniu komitetu do zarejestrowania podaje się:
  - 1) nazwę komitetu oraz adres jego siedziby,
  - 2) imię (imiona), nazwisko, adres zamieszkania i numer ewidencyjny PESEL pełnomocnika i pełnomocnika finansowego.
3. Do zgłoszenia załącza się:
  - 1) oświadczenie o utworzeniu komitetu i ustanowieniu pełnomocników, o których mowa w art. 40a ust. 7,
  - 2) pisemną zgodę kandydata na kandydowanie w wyborach, o której mowa w art. 40a ust. 4, oraz zgodę na utworzenie jego komitetu,
  - 3) wykaz co najmniej 1000 obywateli, o których mowa w ust. 1.
4. Zgłoszenie komitetu do zarejestrowania może być dokonane najpóźniej w 55 dniu przed dniem wyborów.

Art. 40d.

1. Jeżeli zgłoszenie spełnia warunki określone w art. 40a ust. 5, art. 40b ust. 2 i art. 40c, Państwowa Komisja Wyborcza, w terminie 3 dni od jego doręczenia, postanawia o zarejestrowaniu komitetu. Postanowienie doręcza się niezwłocznie pełnomocnikowi.
2. Jeżeli zgłoszenie wykazuje wady, Państwowa Komisja Wyborcza niezwłocznie wzywa pełnomocnika do usunięcia w terminie 3 dni wskazanych wad zgłoszenia. W wypadku nieusunięcia wad w terminie Państwowa Komisja Wyborcza odmawia rejestracji komitetu. Postanowienie Państwowej Komisji Wyborczej, wraz z uzasadnieniem, doręcza się niezwłocznie pełnomocnikowi.
3. Pełnomocnikowi służy prawo wniesienia skargi do Sądu Najwyższego na postanowienie Państwowej Komisji Wyborczej o odmowie rejestracji komitetu. Skargę wnosi się w terminie 2 dni od daty doręczenia pełnomocnikowi postanowienia o odmowie rejestracji komitetu.
4. Sąd Najwyższy rozpatruje skargę w składzie 3 sędziów, w postępowaniu nieprocesowym, i wydaje orzeczenie w sprawie skargi w terminie 3 dni. Od orzeczenia Sądu Najwyższego nie przysługuje środek prawny. Orzeczenie doręcza się peł-

nomocnikowi i Państwowej Komisji Wyborczej. Jeżeli Sąd Najwyższy uzna skargę pełnomocnika za zasadną, Państwowa Komisja Wyborcza niezwłocznie rejestruje komitet.

Art. 40e.

Komitet nabywa osobowość prawną, w zakresie wykonywania zadań wynikających z ustawy, z dniem zarejestrowania przez Państwową Komisję Wyborczą.

Art. 40f.

Państwowa Komisja Wyborcza informację o zarejestrowanym Komitecie ogłasza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” oraz podaje do publicznej wiadomości w prasie o zasięgu ogólnopolskim.

**ust. 3 i 4 w art. 41
skreślone**

Art. 40g.

1. Zbieranie podpisów osób popierających zgłoszenie kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej może być dokonywane tylko w miejscu, czasie i w sposób wykluczający groźbę, podstęp lub stosowanie jakichkolwiek nacisków zmierzających do uzyskania podpisów.
2. Zabrania się zbierania podpisów osób popierających zgłoszenie kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej na terenie jednostek wojskowych i innych jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej oraz oddziałów obrony cywilnej, a także skoszarowanych jednostek podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.
3. Zabrania się udzielania wynagrodzenia pieniężnego w zamian za złożenie podpisu pod zgłoszeniem kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej.

Art. 41.

1. Zgłoszenia kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej dokonuje osobiście pełnomocnik komitetu zarejestrowanego zgodnie z art. 40d najpóźniej do godziny 24 w 45 dniu przed dniem wyborów. Zgłoszenie kandydata powinno zawierać:
  - 1) imiona, nazwisko, wiek i miejsce zamieszkania zgłoszonego kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej wraz ze wskazaniem jego ewentualnej przynależności do partii politycznej,
  - 2) nazwę komitetu oraz imię, nazwisko i adres pełnomocnika oraz pełnomocnika finansowego,
  - 3) wykaz obywateli popierających zgłoszenie, zawierający czytelne wskazanie imienia (imion) i nazwiska, adresu zamieszkania oraz numeru ewidencyjnego PESEL obywatela, który udziela poparcia składając na wykazie własnoręczny podpis; każda strona wykazu musi zawierać nazwę komitetu zgłaszającego kandydata oraz adnotację:

„Udzielam poparcia kandydatowi na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ..... (imię (imiona) i nazwisko kandydata) w wyborach przypadających w ..... roku.
2. Stwierdzone podpisem poparcie dla kandydata nie może być wycofane.

Art. 42.

1. Państwowa Komisja Wyborcza zarejestruje kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej, jeżeli zgłoszenia dokonano zgodnie z przepisami niniejszej ustawy, sporządzając protokół rejestracji kandydata, i zawiadamia o tym pełnomocnika.
2. Państwowa Komisja Wyborcza, sprawdzając prawidłowość zgłoszenia kandydata, bada:
  - 1) czy kandydat spełnia warunki określone w przepisie art. 127 ust. 3 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
  - 2) zgodność danych, o których mowa w art. 40a ust. 4, na podstawie dostępnych urzędowo dokumentów,
  - 3) czy zgłoszenie kandydatury poparło podpisami co najmniej 100 000 obywateli, zgodnie z art. 41 ust. 1 pkt 3.
3. Jeżeli zgłoszenie wykazuje wady, Państwowa Komisja Wyborcza niezwłocznie wzywa pełnomocnika do usunięcia w terminie 3 dni wskazanych wad zgłoszenia. W wypadku nieusunięcia wad w terminie Państwowa Komisja Wyborcza odmawia rejestracji kandydata. Postanowienie Państwowej Komisji Wyborczej, wraz z uzasadnieniem, doręcza się niezwłocznie pełnomocnikowi.
4. Pełnomocnikowi służy prawo wniesienia skargi do Sądu Najwyższego na postanowienie Państwowej Komisji Wyborczej o odmowie rejestracji kandydata. Skargę wnosi się w terminie 2 dni od daty doręczenia pełnomocnikowi postanowienia o odmowie rejestracji kandydata.
5. Sąd Najwyższy rozpatruje skargę w składzie 3 sędziów, w postępowaniu nieprocesowym, i wydaje orzeczenie w sprawie skargi w terminie 5 dni. Od orzeczenia Sądu Najwyższego nie przysługuje środek prawny. Orzeczenie doręcza się pełnomocnikowi i Państwowej Komisji Wyborczej. Jeżeli Sąd Najwyższy uzna skargę pełnomocnika za zasadną Państwowa Komisja Wyborcza niezwłocznie rejestruje kandydata.

Art. 43.

1. Po upływie terminu, o którym mowa w art. 40 ust. 3, z uwzględnieniem art. 42 ust. 3-5, Państwowa Komisja Wyborcza sporządza listę kandydatów, na której w kolejności alfabetycznej nazwisk umieszcza następujące dane: nazwisko, imiona, wiek oraz wskazane w zgłoszeniu udokumentowane wykształcenie, wykonywany zawód, miejsce (zakład) pracy i miejsce zamieszkania zarejestrowanych kandydatów. Na liście zamieszcza się również treść oświadczenia, o którym mowa w art. 6 ust. 1 ustawy o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944-1990 osób pełniących funkcje publiczne w części określonej w art. 11 ust. 2 tejże ustawy.
2. Na wniosek pełnomocnika na liście kandydatów umieszcza się oznaczenie przynależności kandydata do partii politycznej.
3. Najpóźniej w 20 dniu przed dniem wyborów Państwowa Komisja Wyborcza poda dane, o których mowa w ust. 1 i 2, do wiadomości wyborców przez rozplakatowanie obwieszczeń.

Art. 44.

Państwowa Komisja Wyborcza skreśla z listy kandydatów tych kandydatów, którzy wycofali zgodę na kandydowanie, zmarli lub utracili prawo wybieralności. Informa-

cję o skreśleniu Państwowa Komisja Wyborcza niezwłocznie podaje do wiadomości publicznej.

Art. 45.

1. Pełnomocnikowi przysługuje prawo zgłoszenia po jednym mężu zaufania do okręgowych komisji wyborczych oraz do obwodowych komisji wyborczych. Funkcję męża zaufania przy Państwowej Komisji Wyborczej pełni pełnomocnik lub osoba przez niego upoważniona.
2. Upoważnienia mężom zaufania wystawiają pełnomocnicy lub upoważnione przez nich osoby, według wzoru ustalonego przez Państwową Komisję Wyborczą.

Rozdział 6

Karta do głosowania

Art. 46.

Państwowa Komisja Wyborcza, po sporządzeniu listy kandydatów, zarządza wydrukowanie potrzebnej liczby kart do głosowania i wspólnie z okręgowymi komisjami wyborczymi zapewnia dostarczenie ich obwodowym komisjom wyborczym.

Art. 47.

1. Na karcie do głosowania wymienia się w kolejności alfabetycznej nazwiska i imiona zarejestrowanych kandydatów na Prezydenta Rzeczypospolitej.
2. Na karcie do głosowania drukuje się odcisk pieczęci Państwowej Komisji Wyborczej oraz oznacza miejsce na umieszczenie pieczęci obwodowej komisji wyborczej.
3. Na karcie do głosowania umieszcza się informacje o sposobie głosowania i warunkach ważności głosu.
4. Karta do głosowania może być zadrukowana tylko po jednej stronie. Wielkość i rodzaj czcionek powinny być jednakowe dla nazwisk wszystkich kandydatów.

Art. 47a.

Jeżeli po wydrukowaniu kart do głosowania Państwowa Komisja Wyborcza skreśli z listy kandydatów nazwisko kandydata z przyczyn, o których mowa w art. 44, nazwisko tego kandydata pozostawia się na wydrukowanych kartach do głosowania. Informację o skreśleniu oraz o warunkach decydujących o ważności głosu oddanego na takiej karcie podaje się do publicznej wiadomości w formie obwieszczenia i zapewnia jego rozplakatowanie w lokalach wyborczych w dniu głosowania.

Art. 48.

Sposób sporządzania i przekazania kart do głosowania dla obwodów głosowania utworzonych na polskich statkach morskich oraz za granicą ustala Państwowa Komisja Wyborcza, po porozumieniu odpowiednio z ministrem właściwym do spraw gospodarki morskiej oraz ministrem właściwym do spraw zagranicznych.

Rozdział 7

Głosowanie

Art. 49.

1. Głosowanie odbywa się w lokalu obwodowej komisji wyborczej w ciągu jednego dnia bez przerwy, między godziną 6.00 a 20.00.
2. Głosowanie w obwodach głosowania utworzonych na polskich statkach morskich oraz za granicą odbywa się między godziną 6.00 a 20.00 czasu miejscowego. Jeżeli głosowanie miało być zakończone w dniu następnym po dniu głosowania w kraju, głosowanie przeprowadza się w dniu poprzedzającym.

Art. 50.

1. Przed przystąpieniem do głosowania wyborca okazuje obwodowej komisji wyborczej dokument umożliwiający stwierdzenie jego tożsamości.
3. Wyborcę przedkładającego komisji zaświadczenie o prawie do głosowania dopuszcza się do głosowania po uprzednim wpisaniu go do spisu wyborców. Zaświadczenie o prawie do głosowania załącza się do spisu wyborców.

Art. 51.

1. Po wykonaniu czynności, o których mowa w art. 50, wyborca otrzymuje od komisji kartę do głosowania opatrzoną jej pieczęcią. Wyborca potwierdza otrzymanie karty do głosowania własnym podpisem w przeznaczony na to rubryce spisu.
2. Po otrzymaniu karty do głosowania wyborca udaje się do miejsca zapewniającego tajność głosowania w lokalu wyborczym.

Art. 52.

Wyborca osobiście oddaje głos na jednego z kandydatów, którego nazwisko znajduje się na karcie do głosowania, przez postawienie w kratce z lewej strony obok jego nazwiska znaku "x".

Art. 53.

Wyborca wrzuca kartę do urny wyborczej znajdującej się w dostępnym i widocznym miejscu lokalu wyborczego.

ust. 2 w art. 50 skreślony

Art. 54.

Osoby niepełnosprawne mogą korzystać przy głosowaniu z pomocy innych osób nie będących członkami obwodowej komisji wyborczej i mężami zaufania kandydatów.

Art. 55.

Osobom uzbrojonym zakazany jest wstęp do lokalu wyborczego.

Art. 56.

1. Przed rozpoczęciem głosowania obwodowa komisja wyborcza sprawdza, czy urna jest pusta, czy na miejscu znajdują się spisy wyborców oraz potrzebna liczba kart do głosowania, jak również czy w lokalu komisji znajduje się odpowiednia liczba łatwo dostępnych miejsc zapewniających tajność głosowania, po czym zamyka się urnę wyborczą i opieczętowuje ją pieczęcią komisji.
2. Od chwili opieczętowania do końca głosowania urny wyborczej nie wolno otwierać.

Art. 57.

1. Od chwili rozpoczęcia głosowania do chwili ustalenia jego wyników w lokalu wyborczym powinny być równocześnie obecne co najmniej 3 osoby wchodzące w skład obwodowej komisji wyborczej, przy czym jedną z nich powinien być przewodniczący komisji lub jego zastępca.
2. Mężowie zaufania mają prawo w dniu głosowania przebywać w lokalu wyborczym na podstawie upoważnienia wydanego przez pełnomocników, zgodnie z art. 45 ust. 2.

Art. 58.

1. Przewodniczący obwodowej komisji wyborczej czuwa nad zapewnieniem tajności głosowania oraz nad utrzymaniem porządku i spokoju w czasie głosowania.
2. Przewodniczący obwodowej komisji wyborczej ma prawo zażądać opuszczenia lokalu wyborczego przez osoby naruszające porządek i spokój.
3. Na żądanie przewodniczącego obwodowej komisji wyborczej komendant właściwego terytorialnie komisariatu policji obowiązany jest zapewnić konieczną pomoc.
4. W wypadkach naruszenia porządku w lokalu wyborczym nie stosuje się przepisu art. 55.

Art. 59.

1. Głosowania przerywać nie wolno. Gdyby wskutek nadzwyczajnych wydarzeń głosowanie było przejściowo uniemożliwione, obwodowa komisja wyborcza może zarządzić jego przerwanie, przedłużenie albo odroczenie do dnia następnego. Uchwała w tej sprawie powinna być natychmiast podana do publicznej wiadomości, przekazana okręgowej komisji wyborczej, wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta) oraz przesłana Państwowej Komisji Wyborczej za pośrednictwem okręgowej komisji.
2. W razie przerwania lub odroczenia głosowania komisja zapieczętowuje otwór urny wyborczej i oddaje urnę wraz ze spisem wyborców na przechowanie przewodniczącemu komisji. Pieczęć komisji oddaje się w takim wypadku na przechowanie zastępcy przewodniczącego lub innemu członkowi komisji. Komisja ustala również liczbę kart niewykorzystanych, umieszcza je w opieczętowanym pakiecie i oddaje na przechowanie przewodniczącemu komisji. Przed ponownym podjęciem głosowania komisja stwierdza protokolarnie, czy pieczęcie na urnie i pakiecie z kartami są nienaruszone.

Art. 60.

Obwodowa komisja wyborcza może zarządzić wcześniejsze zakończenia głosowania, jeżeli wszyscy wyborcy wpisani do spisu wyborców oddali swe głosy. O zarządzeniu zakończenia głosowania przewodniczący obwodowej komisji wyborczej niezwłocznie zawiadamia okręgową komisję wyborczą.

Art. 60a.

1. W lokalu wyborczym umieszcza się tylko urzędowe obwieszczenia wyborcze.
2. W lokalu wyborczym oraz w miejscu zapewniającym tajność głosowania umieszcza się zwięzłą informację Państwowej Komisji Wyborczej o sposobie głosowania w wyborach.

Rozdział 8**Ustalenie wyników głosowania****Art. 61.**

1. Niezwłocznie po zakończeniu głosowania obwodowa komisja wyborcza zlicza i zabezpiecza niewykorzystane karty do głosowania, otwiera urnę wyborczą, po czym ustala:
  - 1) liczbę wyborców uprawnionych do głosowania,
  - 2) liczbę wyborców, którym wydano karty do głosowania,
  - 2a) liczbę oddanych głosów, czyli kart wrzuconych do urny przez wyborców,
  - 3) liczbę głosów ważnych,
  - 4) liczbę głosów nieważnych,
  - 5) liczbę ważnych głosów oddanych na poszczególnych kandydatów.
2. Ustaleń, o których mowa w ust. 1, dokonuje się na podstawie spisu wyborców oraz kart do głosowania wrzuconych do urny przez wyborców.
3. Przy ustalaniu wyników głosowania i sporządzaniu protokołu mają prawo być obecni mężowie zaufania, którzy mogą wnieść do protokołu uwagi z wymienieniem konkretnych zarzutów.

Art. 62.

1. Komisja za nieważne uznaje głosy:
  - 1) oddane na kartach do głosowania innych niż urzędowo ustalone lub nieopatrzone pieczęcią obwodowej komisji wyborczej,
  - 2) oddane na kartach do głosowania, na których wyborca umieścił znak "x" przy więcej niż jednym nazwisku kandydata,
  - 3) oddane na kartach do głosowania, na których wyborca nie umieścił znaku "x" przy żadnym z nazwisk kandydatów.
2. Dopisanie na karcie do głosowania dodatkowych nazwisk lub poczynienie innych dopisków nie wpływa na ważność głosu.
3. Kart do głosowania całkowicie przedartych nie bierze się pod uwagę przy ustalaniu wyników głosowania.

Art. 63.

1. Obwodowa komisja wyborcza sporządza niezwłocznie w 2 egzemplarzach protokół głosowania.
2. W protokole głosowania podaje się dane, o których mowa w art. 61 ust. 1, oraz:
  - 1) czas rozpoczęcia i zakończenia głosowania,
  - 2) liczbę kart do głosowania przekazanych komisji wyborczej oraz liczbę kart nie wykorzystanych,
  - 3) przypuszczalne przyczyny ewentualnych niezgodności między liczbą wydanych kart do głosowania, a liczbą kart do głosowania wyjętych przez komisję z urny wyborczej,
  - 4) zarządzenia i wydane decyzje komisji oraz inne istotne okoliczności związane z przebiegiem głosowania,
  - 5) ewentualne zarzuty wniesione przez mężów zaufania kandydatów,
  - 6) ewentualne zastrzeżenia członków komisji co do przebiegu głosowania.
3. Protokół głosowania podpisują członkowie komisji wyborczej obecni przy jego sporządzaniu. Protokół opatruje się pieczęcią komisji.

Art. 64.

Niezwłocznie po sporządzeniu protokołu obwodowa komisja wyborcza podaje do wiadomości publicznej wyniki głosowania, o których mowa w art. 61 ust. 1.

Art. 65.

1. Przewodniczący obwodowej komisji wyborczej przesyła niezwłocznie jeden egzemplarz protokołu głosowania w zabezpieczonej kopercie właściwej okręgowej komisji wyborczej w trybie ustalonym przez Państwową Komisję Wyborczą.
2. Do protokołu obwodowa komisja wyborcza dołącza wyjaśnienie dotyczące zarzutów wniesionych do protokołu przez mężów zaufania.

ust. 2 i 5 w art. 66
skreślone

Art. 66.

1. Okręgowa komisja wyborcza po otrzymaniu protokołów ze wszystkich obwodów głosowania ustala niezwłocznie zbiorcze wyniki głosowania i sporządza w 2 egzemplarzach protokół. Protokół, wraz z protokołami obwodowych komisji wyborczych, w zabezpieczonej kopercie przesyła się niezwłocznie Państwowej Komisji Wyborczej. Przepisy art. 61 ust. 1 i 3, art. 63 ust. 2 i 3, art. 64 i art. 65 ust. 2 stosuje się odpowiednio.
3. Tryb przekazywania i przyjmowania protokołów okręgowych komisji wyborczych ustala Państwowa Komisja Wyborcza.
- 3a. Zasady i tryb przekazywania właściwej okręgowej komisji wyborczej wyników głosowania z obwodów głosowania utworzonych za granicą oraz na polskich statkach morskich ustala Państwowa Komisja Wyborcza, po zasięgnięciu opinii odpowiednio ministra właściwego do spraw zagranicznych i ministra właściwego do spraw gospodarki morskiej.
- 3b. Jeżeli właściwa okręgowa komisja wyborcza nie uzyska wyników głosowania w obwodach głosowania za granicą oraz na polskich statkach morskich w ciągu 24 godzin od zakończenia głosowania, o którym mowa w art. 49, głosowanie w

tych obwodach uważa się za niebyłe. Fakt ten odnotowuje się w protokole zbiorczych wyników głosowania, z wymienieniem obwodów głosowania oraz ewentualnych przyczyn nie uzyskania z tych obwodów wyników głosowania.

4. Drugie egzemplarze protokołów wraz ze wszystkimi dokumentami z przeprowadzonego głosowania przewodniczący obwodowych i okręgowych komisji wyborczych przekazują odpowiednio wójtom (burmistrzom, prezydentom miast) oraz kierownikom właściwych miejscowo jednostek Krajowego Biura Wyborczego.

Art. 66a.

Państwowa Komisja Wyborcza określa zasady i sposób wykorzystania elektronicznego systemu przesyłania i przetwarzania danych o wynikach głosowania i wynikach wyborów.

Art. 66b.

Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego na wniosek Państwowej Komisji Wyborczej, złożony po porozumieniu z Naczelnym Dyrektorem Archiwów Państwowych, określa, w drodze rozporządzenia, sposób przekazywania, przechowywania i udostępniania dokumentów z wyborów.

Rozdział 9

Ustalenie wyników głosowania i wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej

Art. 66c.

1. Po otrzymaniu protokołów, o których mowa w art. 66 ust. 1, Państwowa Komisja Wyborcza dokonuje sprawdzenia prawidłowości ustalenia przez okręgową komisję wyborczą zbiorczych wyników głosowania.
2. W razie stwierdzenia nieprawidłowości w ustaleniu zbiorczych wyników głosowania Państwowa Komisja Wyborcza zarządza ponowne ustalenie tych wyników. Przepisy art. 66 i 66a stosuje się odpowiednio.

Art. 66d.

Państwowa Komisja Wyborcza podaje do publicznej wiadomości zbiorcze wyniki głosowania, o których mowa w art. 66c ust. 1, ustalone przez okręgową komisję wyborczą.

Art. 67.

Niezwłocznie po otrzymaniu i sprawdzeniu protokołów od wszystkich okręgowych komisji wyborczych Państwowa Komisja Wyborcza ustala wyniki głosowania na kandydatów na Prezydenta Rzeczypospolitej i sporządza protokół głosowania.

Art. 68.

1. Na podstawie wyników ustalonych w protokole głosowania Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza, w drodze uchwały, wynik wyborów na Prezydenta Rzeczypospolitej.

2. Uchwałę, o której mowa w ust. 1, Państwowa Komisja Wyborcza przekazuje niezwłocznie Marszałkowi Sejmu i urzędującemu Prezydentowi Rzeczypospolitej oraz wręcza nowo wybranemu Prezydentowi Rzeczypospolitej.

Art. 69.

1. Wyniki głosowania i wynik wyborów Państwowa Komisja Wyborcza podaje do wiadomości publicznej w formie obwieszczenia.
2. W wypadku, o którym mowa w art. 8b ust. 1 i ust. 3, Państwowa Komisja Wyborcza podaje ponadto w obwieszczeniu nazwiska i imiona kandydatów kandydujących na Prezydenta Rzeczypospolitej w ponownym głosowaniu.
3. Obwieszczenie Państwowej Komisji Wyborczej o wynikach głosowania i wyniku wyborów podlega ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.
4. Państwowa Komisja Wyborcza publikuje opracowanie statystyczne zawierające szczegółowe informacje o wynikach głosowania i wyborów oraz udostępnia wyniki głosowania i wyborów w postaci elektronicznej po kosztach własnych.

Art. 70.

1. Ponowne głosowanie przeprowadza się w obwodach głosowania utworzonych dla przeprowadzenia wyborów, w trybie przewidzianym w ustawie.
- 1a. Ponowne głosowanie przeprowadza się na podstawie tych samych spisów wyborców, podlegających aktualizacji. Szczegółowe zasady aktualizacji spisów określają rozporządzenia, o których mowa w art. 29, art. 35 ust. 3 i art. 36 ust. 3.
3. Państwowa Komisja Wyborcza podaje do wiadomości publicznej w formie obwieszczenia wyniki ponownego głosowania i wynik wyborów. Obwieszczenie Państwowej Komisji Wyborczej podlega ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

ust. 2 w art. 70 skreślony

Art. 71.

Państwowa Komisja Wyborcza składa Sądowi Najwyższemu sprawozdanie z wyborów.

Rozdział 10

Ważność wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej

Art. 72.

1. Przeciwno wyborowi Prezydenta Rzeczypospolitej może być wniesiony protest z powodu naruszenia przepisów niniejszej ustawy albo z powodu dopuszczenia się przestępstwa przeciwko wyborom, jeżeli to naruszenie lub przestępstwo miało wpływ na wynik wyborów.
2. Protest przeciwko wyborowi Prezydenta Rzeczypospolitej może wnieść wyborca, który w dniu wyborów był umieszczony w spisie wyborców w jednym z obwodów głosowania.
3. Prawo wniesienia protestu przysługuje również podmiotom zgłaszającym kandydatów oraz komisjom wyborczym.

Art. 73.

1. Protest wnosi się na piśmie do Sądu Najwyższego nie później niż w ciągu 3 dni od dnia podania wyników wyborów do wiadomości publicznej przez Państwową Komisję Wyborczą. Nadanie w tym terminie protestu w polskiej placówce pocztowej operatora publicznego jest równoznaczne z wniesieniem go do Sądu Najwyższego.
2. W odniesieniu do wyborcy przebywającego za granicą lub na polskim statku morskim wymogi wymienione w ust. 1 uważa się za spełnione, jeżeli protest został złożony odpowiednio właściwemu terytorialnie konsulowi lub kapitanowi statku. Wyborca obowiązany jest dołączyć do protestu zawiadomienie o ustanowieniu swojego pełnomocnika zamieszkałego w kraju lub pełnomocnika do doręczeń zamieszkałego w kraju, pod rygorem pozostawienia protestu bez biegu.
3. Wnoszący protest powinien sformułować w nim zarzuty oraz przedstawić lub wskazać dowody, na których opiera swoje zarzuty.

Art. 74.

1. Sąd Najwyższy pozostawia bez dalszego biegu protest wniesiony przez osobę do tego nieuprawnioną w myśl art. 72 ust. 2 i 3 lub niespełniający warunków określonych w art. 73. Niedopuszczalne jest przywrócenie terminu do wniesienia protestu.
2. Sąd Najwyższy pozostawia bez dalszego biegu protest dotyczący sprawy, co do której w niniejszej ustawie przewiduje się możliwość wniesienia skargi lub odwołania do sądu lub do Państwowej Komisji Wyborczej przed dniem głosowania. **ust. 3 w art. 75 skreślony**
3. Jeżeli w proteście zarzucono popełnienie przestępstwa przeciwko wyborom, Sąd Najwyższy niezwłocznie zawiadamia o tym Prokuratora Generalnego.

Art. 75.

1. Sąd Najwyższy rozpatruje protest w składzie 3 sędziów w postępowaniu nieprocesowym, stosując odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, i wydaje opinię w formie postanowienia w sprawie protestu.
- 1a. Opinia powinna zawierać ustalenia co do zasadności zarzutów protestu, a w razie potwierdzenia zasadności zarzutów - ocenę, czy przestępstwo przeciwko wyborom lub naruszenie przepisów niniejszej ustawy miało wpływ na wynik wyborów.
2. Uczestnikami postępowania są z mocy ustawy: wnoszący protest, właściwa komisja wyborcza i Prokurator Generalny oraz przedstawiciel Państwowej Komisji Wyborczej.

Art. 76.

1. Sąd Najwyższy w składzie całej Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych na podstawie sprawozdania z wyborów przedstawionego przez Państwową Komisję Wyborczą oraz po rozpoznaniu protestów rozstrzyga o ważności wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej.
2. Rozstrzygnięcie, o którym mowa w ust. 1, Sąd Najwyższy podejmuje w formie uchwały nie później niż w 30 dniu po podaniu wyników wyborów do wiadomo-

ści publicznej przez Państwową Komisję Wyborczą na posiedzeniu z udziałem Prokuratora Generalnego i przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej.

3. Uchwałę Sądu Najwyższego przedstawia się niezwłocznie Marszałkowi Sejmu, a także przesyła Państwowej Komisji Wyborczej oraz ogłasza w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 76a.

1. W razie podjęcia przez Sąd Najwyższy uchwały stwierdzającej nieważność wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej, przeprowadza się nowe wybory na zasadach i w trybie przewidzianych niniejszą ustawą.
2. Postanowienie Marszałka Sejmu o nowych wyborach podaje się do publicznej wiadomości i ogłasza w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej najpóźniej w 5 dniu od dnia ogłoszenia uchwały Sądu Najwyższego, o której mowa w ust. 1.

Rozdział 11

Kampania wyborcza

Art. 76b.

1. Kampania wyborcza rozpoczyna się z dniem ogłoszenia postanowienia Marszałka Sejmu o wyborach.
2. Kampanii wyborczej nie można prowadzić na 24 godziny przed dniem głosowania i w dniu głosowania aż do jego zakończenia.

Art. 76c.

Na 24 godziny przed dniem głosowania aż do zakończenia głosowania zabrania się podawania do wiadomości publicznej wyników przedwyborczych badań (sondaży) opinii publicznej dotyczących przewidywanych zachowań wyborczych i wyniku wyborów, a także wyników sondaży wyborczych przeprowadzonych w dniu głosowania.

Art. 77.

1. W dniu głosowania oraz na 24 godziny przed tym dniem zwoływanie zgromadzeń, organizowanie pochodów i manifestacji, wygłaszanie przemówień, rozdawanie ulotek, jak też prowadzenie w inny sposób agitacji na rzecz kandydatów jest zakazane.
2. Wszelkie formy agitacji w lokalu wyborczym są zakazane.

Art. 78.

1. Zabrania się prowadzenia kampanii wyborczej na terenie zakładów pracy lub instytucji publicznych w sposób i w formach zakłócających ich normalne funkcjonowanie.
2. Zabronione jest prowadzenie kampanii wyborczej na terenie jednostek wojskowych i innych jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Nar-

dowej oraz w oddziałach obrony cywilnej, a także w skoszarowanych jednostkach podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.

3. Zabrania się organizowania w ramach kampanii wyborczej na rzecz kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej gier losowych i konkursów, w których wygranymi są nagrody pieniężne lub przedmioty o wartości wyższej niż wartość przedmiotów zwyczajowo używanych w celach reklamowych lub promocyjnych.
4. Zabrania się podawania oraz dostarczania, w ramach kampanii wyborczej na rzecz kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej, napojów alkoholowych nieodpłatnie lub po cenach sprzedaży netto możliwych do uzyskania, nie wyższych od cen nabycia lub kosztów wytworzenia.

Art. 78a.

Materiały wyborcze powinny zawierać wyraźne oznaczenie od kogo pochodzą.

Art. 79.

1. Na ścianach budynków, ogrodzeniach, latarniach, urządzeniach energetycznych, telekomunikacyjnych i innych można umieszczać plakaty i hasła wyborcze wyłącznie po uzyskaniu zgody właściciela lub zarządcy nieruchomości.
2. Zabrania się umieszczania plakatów i haseł wyborczych na zewnątrz i wewnątrz budynków administracji rządowej i samorządowej oraz sądów, a także na terenie jednostek wojskowych i oddziałów obrony cywilnej oraz skoszarowanych jednostek podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.
3. Rada gminy może zakazać umieszczania plakatów lub haseł na niektórych budynkach publicznych, a także określonych częściach terenów publicznych z przyczyn związanych z ochroną zabytków bądź środowiska.
4. Przy ustawianiu własnych urządzeń ogłoszeniowych dla celów prowadzenia kampanii wyborczej należy stosować obowiązujące przepisy porządkowe.
5. Plakaty należy umieszczać w taki sposób, aby można je było następnie usunąć bez powodowania szkód.
6. Policja (straż miejska) jest obowiązana usuwać na koszt komitetu plakaty i hasła, których sposób umieszczenia może zagrażać życiu lub zdrowiu fizycznemu ludzi albo bezpieczeństwu mienia bądź w ruchu drogowym.
7. Plakaty, hasła wyborcze oraz urządzenia ogłoszeniowe ustawione dla celów prowadzenia kampanii wyborczej właściwe komitety obowiązane są usunąć w terminie 30 dni po dniu wyborów.
8. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) postanawia o usunięciu plakatów wyborczych, haseł i urządzeń ogłoszeniowych umieszczonych z naruszeniem przepisów ust. 1-5 lub nieusuniętych przez właściwe komitety w terminie, o którym mowa w ust. 7. Koszty ich usunięcia ponoszą właściwe komitety.

Art. 80.

1. Jeżeli plakaty, hasła, ulotki, wypowiedzi albo inne formy propagandy i agitacji zawierają dane i informacje nieprawdziwe, każdy zainteresowany ma prawo wnieść do sądu okręgowego wnioski o:
  - 1) orzeczenie konfiskaty takich materiałów,

- 2) wydanie zakazu publikowania takich danych i informacji,
  - 3) nakazanie sprostowania informacji,
  - 4) nakazanie przeproszenia pomówionego,
  - 5) nakazanie uczestnikowi postępowania wpłacenia kwoty do 50 000 złotych na rzecz instytucji charytatywnej,
  - 6) zasądzenie od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawcy kwoty do 50 000 złotych tytułem odszkodowania.
2. Sąd okręgowy rozpoznaje wniosek, o którym mowa w ust. 1, w ciągu 24 godzin, w postępowaniu nieprocesowym w składzie jednego sędziego. Sąd może rozpoznać sprawę w wypadku usprawiedliwionej nieobecności wnioskodawcy lub uczestnika postępowania, którzy o terminie rozprawy zostali prawidłowo powiadomieni. Postanowienie, kończące postępowanie w sprawie, sąd niezwłocznie doręcza osobie zainteresowanej, o której mowa w ust. 1, właściwej okręgowej komisji wyborczej i zobowiązanemu do wykonania postanowienia sądu. Na postanowienie sądu okręgowego przysługuje w ciągu 24 godzin zażalenie do sądu apelacyjnego, który jest obowiązany do jego rozpatrzenia w ciągu 24 godzin. Od postanowienia sądu apelacyjnego nie przysługuje środek prawny i podlega ono natychmiastowemu wykonaniu.
3. Dane lub informacje nieprawdziwe odnoszące się do wyborów i związane z kampanią wyborczą, opublikowane w prasie, podlegają sprostowaniu w ciągu 48 godzin.
4. W odniesieniu do sprostowań danych lub informacji opublikowanych w innej prasie niż dziennik sąd wskazuje dziennik, w którym sprostowanie ma być zamieszczone na koszt zobowiązanego w ciągu 48 godzin.
5. W razie odmowy lub niezamieszczenia sprostowania przez zobowiązanego lub wskazanego w postanowieniu sądu, sąd na wniosek zainteresowanego zarządza opublikowanie sprostowania w trybie egzekucyjnym na koszt zobowiązanego.
6. W sprawach, o których mowa w ust. 3-5, przepisu art. 76b ust. 2 nie stosuje się.

art. 81 skreślony

Art. 82.

Wykonanie uprawnień wynikających z niniejszej ustawy nie ogranicza możliwości dochodzenia przez osoby pokrzywdzone lub poszkodowane uprawnień na podstawie innych ustaw.

Art. 83.

1. W okresie od 15 dnia przed dniem głosowania do dnia zakończenia kampanii wyborczej „Telewizja Polska - Spółka Akcyjna” i „Polskie Radio - Spółka Akcyjna”, zwane dalej „Telewizją Polską” i „Polskim Radiem”, rozpowszechniają nieodpłatnie w programach ogólnokrajowych przygotowywane przez komitety audycje wyborcze, zgodnie z przepisami ustawy.
2. Łączny czas rozpowszechniania nieodpłatnie audycji wyborczych wynosi 25 godzin w Telewizji Polskiej, w tym do 5 godzin w TV Polonia i 35 godzin w Polskim Radiu, w tym do 5 godzin w programie przeznaczonym dla zagranicy.
3. Przez pojęcie rozpowszechniania nieodpłatnie audycji wyborczych rozumie się zarówno rejestrację i emisję wystąpień przedstawicieli komitetów bądź kandydatów na Prezydenta Rzeczypospolitej, jak i rejestrację oraz emisję audycji wyborczych przygotowanych przez komitety.

4. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, po porozumieniu z Państwową Komisją Wyborczą, określi, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania w sprawach podziału czasu nieodpłatnego rozpowszechniania audycji wyborczych, zakres rejestracji oraz sposób przygotowania i emisji tych audycji oraz sposób upowszechniania informacji o terminach emisji audycji wyborczych.
5. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, po zasięgnięciu opinii zarządów spółek, o których mowa w ust. 1, oraz właściwej rady programowej, ustala:
  - 1) czas przeznaczony na rozpowszechnianie nieodpłatnie audycji wyborczych w każdym z programów ogólnokrajowych,
  - 2) ramowy podział czasu, o którym mowa w ust. 2, w okresie od 15 dnia przed dniem głosowania do dnia zakończenia kampanii wyborczej.
6. Kolejność rozpowszechniania w każdym dniu audycji wyborczych ustalają kierujący redakcjami właściwych ogólnokrajowych programów telewizyjnych, w tym TV Polonia, oraz radiowych w drodze losowania przeprowadzonego w obecności pełnomocników, najpóźniej w 18 dniu przed dniem głosowania.
7. Czas antenowy przysługujący jednemu komitetowi nie może być odstępowany innemu komitetowi. Telewizja Polska i Polskie Radio bez prawomocnego orzeczenia sądu nie mogą ingerować w treść i czas audycji komitetu.
8. Na ustalenia dotyczące podziału czasu antenowego pełnomocnikom przysługuje skarga do Państwowej Komisji Wyborczej. Skargę wnosi się w terminie 24 godzin od dokonania ustalenia. Państwowa Komisja Wyborcza rozpatruje sprawę niezwłocznie i wydaje postanowienie. Od postanowienia Państwowej Komisji Wyborczej nie przysługuje środek prawny.
9. W wypadku zarządzenia ponownego głosowania, o którym mowa w art. 8b, w okresie od 9 dnia przed dniem głosowania do dnia zakończenia kampanii wyborczej przed dniem ponownego głosowania Telewizja Polska i Polskie Radio rozpowszechniają nieodpłatnie audycje wyborcze przygotowywane przez komitety obu kandydatów, z tym że łączny czas wynosi 6 godzin w Telewizji Polskiej i 8 godzin w Polskim Radiu. Przepisy ust. 3-8 stosuje się odpowiednio, z tym że losowanie kolejności rozpowszechniania w każdym dniu audycji wyborczych przeprowadza się w 10 dniu przed dniem ponownego głosowania.

Art. 83a.

1. Niezależnie od czasu przyznanego na rozpowszechnianie nieodpłatnie audycji wyborczych każdy komitet może, wyłącznie w okresie od 15 dnia przed dniem wyborów do dnia zakończenia kampanii wyborczej, odpłatnie rozpowszechniać audycje wyborcze w programach publicznych i niepublicznych nadawców radiowych i telewizyjnych. Łączny czas rozpowszechniania odpłatnie audycji wyborczych nie może przekraczać 15% łącznego czasu przyznanego danemu komitetowi na rozpowszechnianie nieodpłatnie audycji wyborczych.
2. Nadawcy nie mogą odmówić rozpowszechniania na zasadach odpłatności audycji wyborczych, o których mowa w ust. 1.
3. Wysokość opłat pobieranych za czas rozpowszechniania audycji wyborczych, o których mowa w ust. 1, nie może przekraczać 50% stawek cen pobieranych za reklamy i musi być dla wszystkich jednakowa oraz ustalana według cennika obowiązującego w dniu zarządzenia wyborów.
4. Do audycji, o których mowa w ust. 1, stosuje się przepisy o działalności reklamowej w programach telewizji i radiofonii, z zastrzeżeniem ust. 5.

5. Czasu przeznaczanego na rozpowszechnianie odpłatnie audycji wyborczych nie wlicza się do ustalonego odrębnymi przepisami dopuszczalnego wymiaru czasowego reklam.

Art. 83b.

1. Telewizja Polska i Polskie Radio zapewniają Państwowej Komisji Wyborczej w okresie od zarządzenia wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej możliwość nieodpłatnego przedstawiania w programach ogólnokrajowych telewizyjnych i radiowych informacji, wyjaśnień i komunikatów związanych z zarządzonymi wyborami i obowiązującymi przepisami prawa wyborczego.
2. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, po porozumieniu z Państwową Komisją Wyborczą i zarządami Telewizji Polskiej i Polskiego Radia, określi, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania w sprawach, o których mowa w ust. 1.

Rozdział 12

Finansowanie wyborów

Art. 84.

Finansowanie kampanii wyborczej jest jawne.

Art. 84a.

1. Wydatki ponoszone przez komitety w związku z wyborami są pokrywane z ich źródeł własnych.
2. Komitet może pozyskiwać i wydatkować środki od dnia nabycia osobowości prawnej.
3. Komitet może wydatkować zgromadzone środki jedynie na cele związane z wyborami.

Art. 84b.

1. Za gospodarkę finansową komitetu odpowiedzialny jest jego pełnomocnik finansowy.
2. Pełnomocnikiem finansowym nie może być:
  - 1) kandydat na Prezydenta Rzeczypospolitej,
  - 2) pełnomocnik, o którym mowa w art. 40a ust. 7,
  - 3) funkcjonariusz publiczny w rozumieniu art. 115 § 13 Kodeksu karnego.
3. Można być pełnomocnikiem finansowym tylko jednego komitetu.

Art. 84c.

Komitety prowadzą rachunkowość na zasadach określonych odrębnymi przepisami dotyczącymi jednostek nieprowadzących działalności gospodarczej, z uwzględnieniem przepisów niniejszej ustawy.

Art. 84d.

Wydatki komitetu nie mogą przekroczyć 12 000 000 złotych.

Art. 85.

1. Osoby fizyczne, osoby prawne i inne jednostki organizacyjne, z zastrzeżeniem art. 86, mogą przekazywać środki na cele kampanii wyborczej prowadzonej przez komitet.
2. Środki finansowe osób prawnych, przekazywane na cele kampanii wyborczej, mogą pochodzić wyłącznie z zysku.
3. Przepis ust. 2 dotyczy również nieodpłatnego świadczenia usług.
4. Środki finansowe komitetu gromadzi się na koncie bankowym, z tym że środki pochodzące od osób prawnych, z wyłączeniem partii politycznych, oraz pochodzące od anonimowych ofiarodawców ze zbiórek publicznych gromadzone są na osobnych subkontach konta komitetu.
5. Łączna suma wpłat od osoby fizycznej na jeden komitet nie może przekraczać 15-krotności minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie odrębnych przepisów, obowiązującego w dniu poprzedzającym rozpoczęcie kampanii wyborczej.
6. Łączna suma wpłat od podmiotu innego niż ten, o którym mowa w ust. 5, z wyłączeniem partii politycznych, na jeden komitet nie może przekraczać 100-krotności minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie odrębnych przepisów, obowiązującego w dniu poprzedzającym rozpoczęcie kampanii wyborczej.
7. Kwoty przekraczające 2-krotność minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie odrębnych przepisów, z wyłączeniem kwot pochodzących ze zbiórek publicznych, mogą być wpłacane na komitet jedynie czekiem, przelewem lub kartą płatniczą.
8. Do wydatków komitetu wlicza się wartość darowizn niepieniężnych pozyskanych przez komitet.

Art. 86.

1. Komitetowi nie mogą być przekazywane środki finansowe pochodzące:
  - 1) z budżetu państwa,
  - 2) od państwowych jednostek organizacyjnych,
  - 3) z budżetu jednostek samorządu terytorialnego, związków jednostek samorządu terytorialnego i innych samorządowych osób prawnych, a także z budżetu stowarzyszeń i innych zrzeszeń jednostek samorządu terytorialnego,
  - 4) od przedsiębiorców państwowych, a także przedsiębiorców z udziałem Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego, związków jednostek samorządu terytorialnego oraz innych samorządowych osób prawnych, a także z udziałem stowarzyszeń i innych zrzeszeń jednostek samorządu terytorialnego - z wyłączeniem spółek publicznych,
  - 5) od osób prawnych i jednostek organizacyjnych korzystających, w ciągu ostatnich 2 lat od dnia zarządzenia wyborów, ze środków publicznych - z wyłączeniem partii politycznych,

- 6) od podmiotów zależnych, w rozumieniu przepisów prawa o publicznym obrocie papierami wartościowymi, od podmiotów wymienionych w pkt 2-5.
2. Komitet nie może przyjmować środków finansowych pochodzących od:
- 1) osób fizycznych nie mających miejsca zamieszkania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, z wyłączeniem obywateli polskich zamieszkałych za granicą,
  - 2) cudzoziemców mających miejsce zamieszkania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej,
  - 3) osób prawnych nie mających siedziby na terenie Rzeczypospolitej Polskiej,
  - 4) innych podmiotów nie mających siedziby na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, posiadających zdolność zaciągania zobowiązań i nabywania praw we własnym imieniu,
  - 5) osób prawnych z udziałem podmiotów zagranicznych - z wyłączeniem spółek publicznych,
  - 6) obcych przedstawicielstw dyplomatycznych, urzędów konsularnych, misji specjalnych i organizacji międzynarodowych oraz innych obcych przedstawicielstw korzystających z immunitetów i przywilejów dyplomatycznych i konsularnych na mocy umów, ustaw lub powszechnie ustalonych zwyczajów międzynarodowych.
3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do wartości niepieniężnych.

Art. 87.

1. Pełnomocnik finansowy może organizować zbiórki publiczne środków finansowych na cele związane z wyborami, na zasadach określonych w przepisach o zbiórkach publicznych.
2. Organizowanie zbiórki publicznej, o której mowa w ust. 1, nie wymaga uzyskania pozwolenia.
3. Pełnomocnik finansowy obowiązany jest przechowywać dokumenty związane ze zbiórką publiczną przez okres 12 miesięcy od dnia wyborów.

Art. 87a.

1. Zabrania się przekazywania środków finansowych i wartości niepieniężnych przez jeden komitet na rzecz innego komitetu.
2. Zabrania się pozyskiwania przez komitet środków oraz ich wydawania po dniu złożenia sprawozdania, o którym mowa w art. 87g.

Art. 87b.

Wydatki komitetu na kampanię wyborczą prowadzoną w formach i na zasadach właściwych dla reklamy, w tym w prasie w rozumieniu przepisów prawa prasowego, nie mogą przekraczać 80% kwoty, o której mowa w art. 84d.

Art. 87c.

Wydatki komitetu ze środków pochodzących od osób prawnych, z wyłączeniem partii politycznych, nie mogą przekraczać 60% limitu, o którym mowa w art. 84d.

Art. 87d.

Wydatki komitetu ze środków pochodzących od anonimowych ofiarodawców ze zbiorów publicznych, w rozumieniu przepisów o zbiorach publicznych, nie mogą przekraczać 10% limitu, o którym mowa w art. 84d.

Art. 87e.

Wszelkie wezwania i informacje pisemne dostarczane przez komitet, mające na celu pozyskanie środków na wybory, muszą zawierać informację o treści przepisów art. 85 ust. 2, 3 i 5-7, art. 86, art. 87f, art. 88f pkt 1 i 3 oraz art. 88g pkt 2.

Art. 87f.

1. Korzyści majątkowe przekazane albo przyjęte przez komitet z naruszeniem zakazów określonych w art. 84d, art. 85 ust. 2-7, art. 86, art. 87a, art. 87b, art. 87c, art. 87d podlegają przepadkowi na rzecz Skarbu Państwa. Jeżeli korzyść majątkowa została zużyta lub utracona, przepadkowi podlega jej wartość.
2. Sądem właściwym do orzekania w sprawach przepadku korzyści majątkowych, o których mowa w ust. 1, jest Sąd Okręgowy w Warszawie.
3. Wniosek o orzeczenie przepadku korzyści majątkowej wnosi do sądu Państwa Komisja Wyborcza.
4. Do postępowania w sprawie przepadku korzyści majątkowej stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego.

Art. 87g.

1. Pełnomocnik finansowy, w ciągu 3 miesięcy od dnia wyborów, przedkłada Państwowej Komisji Wyborczej sprawozdanie o przychodach, wydatkach i zobowiązaniach finansowych komitetu, zwane dalej „sprawozdaniem wyborczym”, wraz z opinią biegłego rewidenta o sprawozdaniu oraz z dokumentami, o których mowa w ust. 4.
2. Biegłego rewidenta, o którym mowa w ust. 1, wybiera Państwowa Komisja Wyborcza.
3. Koszty sporządzenia opinii, o której mowa w ust. 1, pokrywane są z budżetu państwa w części 19 - Budżet, finanse publiczne i instytucje finansowe.
4. Minister właściwy do spraw finansów publicznych, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, określa, w drodze rozporządzenia, wzór sprawozdania wyborczego oraz szczegółowy zakres zawartych w nim informacji, a także wykaz rodzajów dokumentów jakie należy załączyć do sprawozdania tak aby umożliwiły weryfikację podanych w sprawozdaniu informacji. Wzór powinien określać w szczególności:
  - 1) wskazanie w sprawozdaniu wszystkich osób prawnych, które przekazały darowizny na rzecz komitetu,
  - 2) wykazanie stanu subkont, o których mowa w art. 85 ust. 4.
5. Wartość pozyskanych darowizn niepieniężnych oraz świadczonych na rzecz komitetu usług podaje się w sprawozdaniu wyborczym w wysokości możliwych do uzyskania cen ich sprzedaży netto nie wyższych od cen nabycia lub kosztów wytworzenia pomniejszonych o odpisy amortyzacji.

6. Przepisu ust. 5 nie stosuje się do nieodpłatnych usług polegających na rozpowszechnianiu plakatów i ulotek wyborczych przez podmioty inne niż przedsiębiorcy.
7. Sprawozdanie wyborcze komitetu Państwowa Komisja Wyborcza ogłasza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” w terminie 7 dni od dnia złożenia go Państwowej Komisji Wyborczej.
8. Pełnomocnik finansowy w wypadku uzyskania nadwyżki pozyskanych środków na cele związane z wyborami nad poniesionymi wydatkami jest obowiązany przekazać tę nadwyżkę instytucji charytatywnej. Informację o przekazaniu nadwyżki pełnomocnik finansowy podaje do publicznej wiadomości w dzienniku o zasięgu ogólnokrajowym najpóźniej w ciągu 30 dni od daty przyjęcia sprawozdania wyborczego przez Państwową Komisję Wyborczą.

Art. 87h.

1. Państwowa Komisja Wyborcza w terminie 4 miesięcy od dnia złożenia sprawozdania wyborczego przyjmuje albo, w razie stwierdzenia naruszenia przez komitet przepisów ustawy dotyczących finansowania kampanii wyborczej, odrzuca sprawozdanie.
2. W razie zaistnienia wątpliwości co do prawidłowości sprawozdania wyborczego Państwowa Komisja Wyborcza może zwrócić się do danego komitetu o usunięcie wad sprawozdania lub o udzielenie wyjaśnień w określonym terminie.
3. Państwowa Komisja Wyborcza, badając sprawozdanie wyborcze, może zlecać sporządzanie ekspertyz lub opinii.
4. Państwowa Komisja Wyborcza, badając sprawozdanie wyborcze, może żądać od organów państwowych niezbędnej pomocy.
5. W terminie 7 dni od dnia publikacji sprawozdania wyborczego, o której mowa w art. 87g ust. 7:
  - 1) partie polityczne,
  - 2) komitety, które brały udział w danych wyborach,
  - 3) stowarzyszenia i fundacje, które w swoich statutach przewidują działania związane z analizą finansowania kampanii wyborczych- mogą zgłaszać do Państwowej Komisji Wyborczej umotywowane, pisemne zastrzeżenia co do sprawozdań wyborczych komitetów.
6. Państwowa Komisja Wyborcza w terminie 60 dni od dnia zgłoszenia zastrzeżenia, o którym mowa w ust. 5, udziela pisemnej odpowiedzi na zastrzeżenie.

Art. 87i.

1. W wypadku odrzucenia sprawozdania wyborczego komitetu przez Państwową Komisję Wyborczą komitet ma prawo, w terminie 7 dni od dnia doręczenia postanowienia o odrzuceniu sprawozdania, wnieść do Sądu Najwyższego skargę na postanowienie Państwowej Komisji Wyborczej w przedmiocie odrzucenia sprawozdania.
2. Sąd Najwyższy rozpatruje skargę i wydaje w tej sprawie orzeczenie w terminie 60 dni od dnia doręczenia skargi.
3. Rozpatrzenie skargi przez Sąd Najwyższy następuje w składzie 7 sędziów, w postępowaniu nieprocesowym.

4. Od orzeczenia Sądu Najwyższego nie przysługuje środek prawny.

Art. 87j.

Komitet ulega rozwiązaniu z mocy prawa:

- 1) po przyjęciu sprawozdania wyborczego komitetu przez Państwową Komisję Wyborczą albo
- 2) po bezskutecznym upływie terminu do wniesienia skargi, o której mowa w art. 87i ust. 1 albo
- 3) po wydaniu orzeczenia, o którym mowa w art. 87i ust. 2, uwzględniającego skargę na postanowienie Państwowej Komisji Wyborczej w przedmiocie odrzucenia sprawozdania.

Art. 87k.

Państwowa Komisja Wyborcza ogłasza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” oraz podaje do publicznej wiadomości, w formie komunikatu, informację o przyjętych i odrzuconych sprawozdaniach wyborczych komitetów.

Art. 88.

1. Wydatki związane z organizacją przygotowań i przeprowadzeniem wyborów są pokrywane z budżetu państwa.
2. Z budżetu państwa pokrywane są wydatki związane z:
  - 1) zadaniami Państwowej Komisji Wyborczej oraz Krajowego Biura Wyborczego przewidzianymi w ustawie,
  - 2) zadaniami komisji wyborczych niższego stopnia oraz zapewnieniem ich obsługi przez wyznaczone do tych celów organy i jednostki organizacyjne,
  - 3) zadaniami wyborczymi organów administracji rządowej oraz podległych im urzędów centralnych i jednostek organizacyjnych, a także innych organów państwowych,
  - 4) zadaniami wyborczymi zleconymi jednostkom samorządu terytorialnego.
3. Środki finansowe na zadania zlecone jednostkom samorządu terytorialnego przekazywane są nie później niż w ciągu 30 dni od daty ogłoszenia postanowienia Marszałka Sejmu o zarządzeniu wyborów.
4. Informację o wydatkach, o których mowa w ust. 2, Kierownik Krajowego Biura Wyborczego podaje do publicznej wiadomości w ciągu 5 miesięcy od dnia wyborów.
5. Zasady planowania finansowego oraz realizacji wydatków, o których mowa w ust. 2 i 3, a także sprawozdawczości finansowej określają przepisy o finansach publicznych.
6. Dysponentem środków finansowych, o których mowa w ust. 1, jest Kierownik Krajowego Biura Wyborczego.

Rozdział 12a

Przepisy karne

Art. 88a.

Kto zbiera podpisy pod zgłoszeniem kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej z naruszeniem zakazów określonych w art. 40g ust. 1, 2 lub 3,

podlega grzywnie od 1 000 do 10 000 złotych.

Art. 88b.

Kto prowadzi kampanię wyborczą z naruszeniem zakazu, o którym mowa w art. 76b ust. 2,

podlega karze grzywny.

Art. 88c.

Kto podaje do wiadomości publicznej wyniki przedwyborczych badań (sondaży) opinii publicznej dotyczących przewidywanych zachowań wyborczych i wyniku wyborów lub wyników sondaży wyborczych przeprowadzonych w dniu głosowania, z naruszeniem zakazu, o którym mowa w art. 76c,

podlega grzywnie od 500 000 do 1 000 000 złotych.

Art. 88d.

Kto organizuje w ramach kampanii wyborczej na rzecz kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej gry losowe lub konkursy z naruszeniem zakazu, o którym mowa w art. 78 ust. 3,

podlega grzywnie.

Art. 88e.

Kto podaje lub dostarcza, w ramach kampanii wyborczej na rzecz kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej, napoje alkoholowe z naruszeniem zakazu, o którym mowa w art. 78 ust. 4,

podlega karze grzywny.

Art. 88f.

Kto:

- 1) przekazuje środki finansowe lub nieodpłatnie świadczy usługi na cele kampanii wyborczej z naruszeniem zasad, o których mowa w art. 85 ust. 2 lub 3,
- 2) narusza zasady określone w art. 85 ust. 4 dotyczące sposobu gromadzenia środków finansowych komitetu,
- 3) dokonuje wpłat na jeden komitet w wysokości przekraczającej limity określone w art. 85 ust. 5 lub 6,

- 4) nie wprowadza zastrzeżenia do umowy rachunku bankowego, zawartej przez niego w imieniu komitetu, że wpłaty na komitet mogą być dokonywane tylko w sposób określony w art. 85 ust. 7
- podlega karze grzywny.

Art. 88g.

Kto:

- 1) wydatkuje środki komitetu z naruszeniem zasad określonych w art. 84a ust. 2 lub 3 albo limitu określonego w art. 84d,
  - 2) przekazuje komitetowi albo przyjmuje w imieniu komitetu środki finansowe lub wartości niepieniężne wbrew zakazom określonym w art. 86,
  - 3) wydatkuje środki komitetu z naruszeniem limitu określonego w art. 87c lub limitu określonego w art. 87d
- podlega grzywnie od 1 000 do 100 000 złotych.

Art. 88h.

Kto:

- 1) przekazuje środki finansowe lub wartości niepieniężne na rzecz innego komitetu wbrew zakazowi określonymu w art. 87a ust. 1 albo pozyskuje lub wydaje środki komitetu po dniu złożenia sprawozdania wyborczego, o którym mowa w art. 87g ust. 1,
  - 2) dokonuje wydatków na kampanię wyborczą prowadzoną w formach i na zasadach właściwych dla reklamy w wysokości przekraczającej limit określony w art. 87b
- podlega karze grzywny.

Art. 88i.

1. Pełnomocnik finansowy, który nie wykonuje w terminie:

- 1) obowiązku przekazania instytucji charytatywnej nadwyżki środków finansowych, o której mowa w art. 87g ust. 8,
- 2) obowiązku przedłożenia Państwowej Komisji Wyborczej sprawozdania wyborczego, o którym mowa w art. 87g ust. 1

- podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

2. Tej samej karze podlega, kto nie dopuszcza do wykonania lub utrudnia dopełnienie przez pełnomocnika finansowego obowiązków, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lub 2.

3. Jeżeli osoba, o której mowa w ust. 2, działa nieumyślnie, podlega grzywnie.

Art. 88j.

Kto:

- 1) prowadzi kampanię wyborczą bez zgody komitetu, a koszt takiego działania wynosi od 5 000 do 50 000 złotych,

podlega grzywnie nie mniejszej niż koszt takiego działania,

- 2) prowadzi działania, o których mowa w pkt 1, a koszt ich przekracza 50 000 złotych,

podlega grzywnie nie mniejszej niż koszt takiego działania oraz karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Art. 88k.

Do postępowania w sprawach, o których mowa w art. 88b, art. 88e, art. 88f i art. 88h, stosuje się przepisy o postępowaniu w sprawach o wykroczenia.

Rozdział 13

Przepisy szczególne i końcowe

Art. 88l.

1. Minister właściwy do spraw finansów publicznych, w drodze rozporządzenia, podwyższy kwotę, o której mowa w art. 84d, w wypadku wzrostu wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem o ponad 5%, w stopniu odpowiadającym wzrostowi tych cen. art. 89 skreślony
2. Wskaźnik wzrostu cen, o którym mowa w ust. 1, ustala się na podstawie komunikatu Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego ogłaszanego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” do 20 dnia pierwszego miesiąca każdego kwartału.

Art. 90.

Wszelkie pisma oraz postępowanie sądowe i administracyjne w sprawach wyborczych wolne są od opłat.

Art. 90a.

1. Ilekroć w ustawie jest mowa o upływie terminu do wniesienia skargi lub odwołania do sądu albo organu wyborczego, należy przez to rozumieć dzień złożenia skargi lub odwołania w sądzie lub organowi wyborczemu.
2. Jeżeli koniec terminu do wykonania czynności określonej w ustawie przypada na dzień ustawowo wolny od pracy, termin upływa pierwszego roboczego dnia po tym dniu.
3. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, czynności wyborcze określone kalendarzem wyborczym oraz czynności, o których mowa w ust. 1, dokonywane są w godzinach urzędowania sądów i organów wyborczych.

Art. 91.

Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.